

НАВЧАЛЬНО - НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
АГРОТЕХНОЛОГІЙ, СЕЛЕКЦІЇ ТА
ЕКОЛОГІЇ

ПДАУ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут агротехнологій, селекції та екології

Кафедра селекції, насінництва і генетики

**МАТЕРІАЛИ ІV ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

**“СУЧАСНІ НАПРЯМИ ТА ДОСЯГНЕННЯ
СЕЛЕКЦІЇ І НАСІННИЦТВА
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР”**

м. Полтава, 31 березня 2026 р.

УДК 631.527: 631.53

Сучасні напрями та досягнення селекції і насінництва сільськогосподарських культур: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (31 березня 2026 року) / Редкол.: М.М. Маренич (відп. ред.) та ін. Полтава: ПДАУ, 2026. 176 с.

У збірнику тез наведено результати наукових досліджень науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти Полтавського державного аграрного університету, а також здобувачів та науковців науково-дослідних установ НААНУ та закладів вищої освіти МОН України.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Маренич М.М. – директор навчально-наукового інституту агротехнологій, селекції та екології, професор кафедри селекції, насінництва і генетики, доктор с.-г. наук, професор;

Юрченко С.О. – завідувач кафедри селекції, насінництва і генетики, кандидат с.-г. наук, доцент;

Тищенко В.М. – професор кафедри селекції, насінництва і генетики, доктор с.-г. наук, професор;

Білявська Л.Г. – професор кафедри селекції, насінництва і генетики, доктор с.-г. наук, професор;

Кулик М.І. – професор кафедри селекції, насінництва і генетики, доктор с.-г. наук, професор;

Шокало Н.С. – доцент кафедри селекції, насінництва і генетики, кандидат с.-г. наук, доцент;

Баган А.В. – доцент кафедри селекції, насінництва і генетики, кандидат с.-г. наук, доцент;

Рибальченко А.М. – доцент кафедри селекції, насінництва і генетики, кандидат с.-г. наук, доцент;

Криворучко Л.М. – доцент кафедри селекції, насінництва і генетики, кандидат с.-г. наук, доцент;

Барат Ю.М. – доцент кафедри селекції, насінництва і генетики, кандидат с.-г. наук, доцент.

Рекомендовано до друку засіданням вченої ради Навчально-наукового інституту агротехнологій, селекції та екології ПДАУ, протокол № 9 від 27 квітня 2026 року.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ У СЕЛЕКЦІЇ РОСЛИН

Самородов В. М., Чеботарьова Л. В. АКАДЕМІК МИКОЛА ГРИШКО (1901–1964) – ПОСТАТЬ, ОСЯЯНА ТВОРЧИМ ГОРІННЯМ	8
Самородов В. М., Шиян О. О. Є. С. ГУРЖІЙ (1906-1983): З ПЛЕЯДИ МАЙСТРІВ-СЕЛЕКЦІОНЕРІВ	11
Самородов В. М., Шиян О. О. ВИЗНАНИЙ СЕЛЕКЦІОНЕР І ОСВІТЯНИН: ДО 75-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВОЛОДИМИРА ТИЩЕНКА	14
Шокало Н. С. ШЛЯХ ТА ДОСЯГНЕННЯ ВИДАТНОГО СЕЛЕКЦІОНЕРА	17
Вергунов В. А. КУЛЬТУРА РИЦИНИ В ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ УРОДЖЕНЦЯ ПОЛТАВЩИНИ, АКАДЕМІКА В. Г. РОТМІСТРОВА (ДО 160-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)	19
Олешко Я. В. ШТУЧНИЙ ДОБІР ЯК ОСНОВНИЙ МЕТОД СЕЛЕКЦІЇ РОСЛИН: ІСТОРІЯ ТА ЗНАЧЕННЯ	24
Білявська Л. Г., Мудряк М. О. РОЗВИТОК НАСІННИЦТВА СОЇ В УКРАЇНІ	26

СЕКЦІЯ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ СЕЛЕКЦІЇ І НАСІННИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР В УМОВАХ ЗМІН КЛІМАТУ. ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ МЕТОДІВ У ТЕХНОЛОГІЯХ СЕЛЕКЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ ПОЛЬОВИХ КУЛЬТУР

Барилко М. Г., Захаренко В. А. ЕЛЕМЕНТИ МЕТОДИКИ ГІБРИДИЗАЦІЇ ГОРОШКУ ПОСІВНОГО (ЯРОГО)	29
Білинська О. В., Усова З. В., Реліна Л. І., Богуславський Р. Л., Усова Н. О. РІЗНОМАНІТТЯ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ <i>Aegilops</i> spp. ЗА СПЕКТРАМИ ЗАПАСНИХ БІЛКІВ ЕНДОСПЕРМУ	31
Чернобай С. В., Рябчун В. К., Мельник В. С., Капустіна Т. Б., Щеченко О. Є. ДЖЕРЕЛА ЦІННИХ ГОСПОДАРСЬКИХ ОЗНАК ТРИТИКАЛЕ У СЕЛЕКЦІЙНИХ РОЗСАДНИКАХ ПЕРШОГО ТА ДРУГОГО РОКУ	35
Чернобай Ю. О., Рябчун В. К., Кузьмишина Н. В., Шиянова Т. П. ЗБЕРІГАННЯ НАСІННЯ ЗРАЗКІВ ПОМІДОРА ЇСТИВНОГО У КОНТРОЛЬОВАНИХ УМОВАХ	38
Чернишенко П.В., Скидан В.О., Глибокий О.М., Шелякін В.О. ВИЗНАЧЕННЯ АДАПТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СЕЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ СОЇ ЗА УРОЖАЙНІСТЮ ТА СТАБІЛЬНІСТЮ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ НАСІННЯ	40

Горбачова С. М., Горлачова О. В., Пономаренко Н. С. РЕЗУЛЬТАТИ СЕЛЕКЦІЇ ПРОСА НА СТІЙКІСТЬ ДО ПОСУХИ ТА ВИСОКУ ПРОДУКТИВНІСТЬ І ЯКІСТЬ	43
Філоненко С. В., Крупський В. К., Беззубенко Я. О. ОПТИМІЗАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ НАСІННИКІВ БУРЯКІВ ЦУКРОВИХ ЗА ВПРОВАДЖЕННЯ РІЗНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ЕЛЕМЕНТІВ	45
Nazarenko M. M., Izhboldin O. O. GENOTYPE VARIATION OF WINTER WHEAT YIELD	48
Nazarenko M. M., Okselenko O. M. EVALUATION OF POSITIVE CHANGES IN WINTER WHEAT VARIETIES UNDER DAB ACTION	51
Nazarenko M. M. INFLUENCE OF ENVIRONMENT ON WINTER WHEAT PRODUCTIVITY	54
Солонечна О. В. ВИХІДНИЙ МАТЕРІАЛ ДЛЯ СЕЛЕКЦІЇ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО ЗА СТІЙКІСТЮ ДО ВИЛЯГАННЯ	57
Тромсюк В. Д. СЕЛЕКЦІЯ ТРИТИКАЛЕ ОЗИМОГО НА ПІДВИЩЕННЯ ВИХОДУ СУХОЇ РЕЧОВИНИ ЗЕЛЕНОЇ МАСИ	60
Філоненко С. В., Жидок В. В., Сливний П. Ю. ЕФЕКТИВНІСТЬ РЕГУЛЮВАННЯ МІКРОЕЛЕМЕНТНОГО ЖИВЛЕННЯ НАСІННЄВИХ РОСЛИН БУРЯКІВ ЦУКРОВИХ	62
Жук О. І. РЕАЛІЗАЦІЯ ПОТЕНЦІАЛУ ВРОЖАЙНОСТІ СОРТІВ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ ЗА ПОГОДНИХ УМОВ РОКУ	65
Юрченко С. О., Демченко А. О. КРИТЕРІЇ ДОБОРУ СОРТІВ І ГІБРИДІВ СОЛОДКОГО ПЕРЦЮ (<i>CAPRICUM ANNUUM L.</i>) ДЛЯ ВИРОЩУВАННЯ В УМОВАХ ЗАХИЩЕНОГО ҐРУНТУ	68
Юрченко С. О., Єфімовський Д. О. ФОРМУВАННЯ, ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ ПОСІВНИХ ЯКОСТЕЙ НАСІННЯ СОЇ	72
Коваленко Н. П., Поспєлова Г. Д., Шерстюк О. Л. ТРАНСФОРМАЦІЯ СЕЛЕКЦІЙНИХ ПРІОРИТЕТІВ РОДУ <i>ROSA L.</i> : ВІД ЕСТЕТИЧНОГО ДОМІНАНТУ ДО БІОЛОГІЧНОЇ ТА КЛІМАТИЧНОЇ РЕЗИСТЕНТНОСТІ	74
Юрченко С. О., Лагута А. І. ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ СОРТОВОГО СКЛАДУ ПОМІДОРА ЇСТІВНОГО (<i>Solanum lycopersicum L.</i>) ДЛЯ ВИРОЩУВАННЯ В УМОВАХ ЗИМОВИХ ТЕПЛИЦЬ	78

Криворучко Л. М., Тищенко В. М., Макаова-Меламуд Б. Є., Котелевський Є. Ю.	80
ГОСПОДАРСЬКО-БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НОВОГО СОРТУ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ВАЛЕНСІЯ ПОЛТАВСЬКА СЕЛЕКЦІЇ ПОЛТАВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	
Гулік М. В.	
АКТУАЛЬНІСТЬ І ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ КОНОПЕЛЬ ПОСІВНИХ (<i>CANNABIS SATIVA L.</i>) В УКРАЇНІ	82
Баган А. В., Перетяцько Я. О., Литвиненко Н. М.	
АНАЛІЗ СОРТИМЕНТУ ТРОЯНДИ <i>Rosa L.</i>	85

СЕКЦІЯ 3. СОРТОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ УРОЖАЙНОСТІ

Філоненко С. В., Бахаутдінов Д. С., Бейдик О. О., Філоненко Л. М.	
АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ГЕРБИЦИДІВ У БУРЯКІВНИЦТВІ	88
Бараболя О. В., Яновський Р. О.	
ПОТЕНЦІАЛ НОВИХ СОРТІВ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ У СУЧАСНОМУ ГОСПОДАРСТВІ	91
Філоненко С. В., Калуцький Є. О., Матюха А. М., Бувалець О. А.	
ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОДУКТИВНИХ ХАРАКТЕРИСТИК БУРЯКІВ ЦУКРОВИХ ЗА РІЗНИХ АГРОТЕХНІЧНИХ ЗАХОДІВ	94
Кузьменко Н. В., Гутянський Р. А., Глибокий О. М., Жижка Н. Г., Шелякіна Т. А.	
УРОЖАЙНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ ЗЕРНА СОРТІВ ЯРОГО ЯЧМЕНЮ ЗАЛЕЖНО ВІД УМОВ ВИРОЩУВАННЯ	98
Огурцов Ю. Є, Буряк Ю. І., Чернобаб О. В.	
УРОЖАЙНІСТЬ БАТЬКІВСЬКИХ КОМПОНЕНТІВ СОНЯШНИКУ ЗАЛЕЖНО ВІД СОРТОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТА СПОСОБУ ЗАСТОСУВАННЯ РЕГУЛЯТОРІВ РОСТУ	100
Красовський В. В., Дяченко-Богун М. М., Шкура Т. В., Чернецька Л. В., Федько Р. М., Черняк Т. В.	
ФОРМУВАННЯ ГЕНОФОНДУ <i>ACTINIDIA CHINENSIS</i> PLANCH. В ХОРОЛЬСЬКОМУ БОТАНІЧНОМУ САДУ	103
Барат Ю. М., Сіренко М. Д.	
ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ ІРГИ КАНАДСЬКОЇ В УКРАЇНІ	111
Марініч Л. Г., Мотрій О. С.	
ВПЛИВ СПОСОБІВ СІВБИ НА ФОРМУВАННЯ ГЕНЕРАТИВНИХ ПАГОНІВ СТОКОЛОСУ БЕЗОСТОГО	113
Марініч Л. Г., Савлук Я. Ю.	
ВПЛИВ СТРОКІВ СІВБИ НА ФОРМУВАННЯ КОРМОВОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ СТОКОЛОСУ БЕЗОСТОГО	115

Рибальченко А. М. ФОРМУВАННЯ ВРОЖАЙНОСТІ НУТУ ЗАЛЕЖНО ВІД ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ	117
Червона В. Л. ВПЛИВ ФРАКЦІЙНОГО КАЛІБРУВАННЯ НАСІННЯ КУКУРУДЗИ НА РІВНОМІРНІСТЬ ПОЛЬОВОЇ СХОЖОСТІ	120
Рибальченко А. М. АГРОЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИРОЩУВАННЯ СОЇ	122
Філоненко С. В., Самойленко В. В., Дзюба А. В., Кравченко А. В. ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СИСТЕМ ЗАХИСТУ ПОСІВІВ КУКУРУДЗИ ВІД СЕГЕТАЛЬНОЇ РОСЛИННОСТІ	125
Шагурська Н. В. УРОЖАЙНІСТЬ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ	128
Філоненко С. В., Швацький В. А., Климова Т. І. ЕФЕКТИВНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ХІМІЧНОГО МЕТОДУ БОРОТЬБИ З БУР'ЯНАМИ В ПОСІВАХ БУРЯКІВ ЦУКРОВИХ	130
Юрченко С. О., Бірюкова В. В. АГРОТЕХНІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ РОЗСАДНОГО СПОСОБУ ВИРОЩУ- ВАННЯ ЦУКРОВОЇ КУКУРУДЗИ ДЛЯ ОТРИМАННЯ НАДРАННЬОЇ ПРОДУКЦІЇ	133
Головко М. П., Кулик М. І. АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ УРОЖАЙНОСТІ ЧАСНИКУ ЗАЛЕЖНО ВІД СОРТОВИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ ТА УМОВ ВИРОЩУВАННЯ	135
Юрченко С. О., Дудка Є. О. ВЛИВ БІОСТИМУЛЯТОРА НА ФОРМУВАННЯ УРОЖАЙНОСТІ ГІБРИДІВ ОГІРКА ПОСІВНОГО В УМОВАХ ЗАХИЩЕНОГО ГРУНТУ	139
Дика Д. В. УРОЖАЙНІСТЬ ГОРОХУ ЗАЛЕЖНО ВІД ОБРОБКИ НАСІННЯ БІОПРЕПАРАТАМИ	143
Юрченко С. О., Коляда Д. Ю. ВПЛИВ ПОЗАКОРЕНЕВОГО ПІДЖИВЛЕННЯ НА УРОЖАЙНІСТЬ КУКУРУДЗИ	145
Костенко Р. С., Кулик М. І. УРОЖАЙНІСТЬ БІОМАСИ І НАСІННЯ СОРГО ЦУКРОВОГО ЗАЛЕЖНО ВІД СОРТУ ТА АГРОЗАХОДІВ ВИРОЩУВАННЯ	148
Баган А. В., Чамара Р. С. ДЕКОРАТИВНІ ЯКОСТІ ТА БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОСЛИН РОДУ <i>Lilium</i>	153
Барат Ю. М., Богун А. І. ОСНОВНІ ХВОРОБИ І ШКІДНИКИ ВІНОГРАДУ ТА ЗАХОДИ БОРОТЬБИ З НИМИ	155

Барат Ю. М., Дудка Є. О. ЗАХИСТ ПЛОДОВИХ КУЛЬТУР ВІД ХВОРОБ У ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	158
Шакалій С. М. ПОЛІПШЕННЯ ЯКОСТІ НАСІННЯ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ	159
Логвиненко В. В., Решитиловський С. В. ПОШИРЕННЯ ОСНОВНИХ ХВОРОБ СОЇ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ФУНГІ- ЦИДНОГО ЗАХИСТУ КУЛЬТУРИ	161
Цюркало М. М., Кулик М. І. ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ЯЧМЕНЮ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ПОЗАКОРЕНЕВОГО ПІДЖИВЛЕННЯ ПОСІВІВ	164
Барат М. Ю. РІПАК ОЗИМИЙ – КУЛЬТУРА РІЗНОБІЧНОГО ВИКОРИСТАННЯ	167
Барат Ю. М., Бірюкова В. В. ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОЩУВАННЯ ЛОХИНИ	170
Барат Ю. М., Лагута А. І. ФОРМУВАННЯ КРОН ТА ОБРІЗУВАННЯ ПЛОДОВИХ ДЕРЕВ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ВРОЖАЙНОСТІ	172
Коваленко Н. П., Дідусенко Р. В. ЕКОЛОГО-ГЕНЕТИЧНИЙ МОНІТОРИНГ СТІЙКОСТІ СУЧАСНИХ ГІБРИДІВ ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ ДО ПАТОКОМПЛЕКСУ ЛИСТКОВОГО АПАРАТУ В УМОВАХ ГІДРОТЕРМІЧНОЇ ДЕСТАБІЛІЗАЦІЇ	174

АГРОЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИРОЩУВАННЯ СОЇ

**Рибальченко А. М., доцент кафедри селекції, насінництва і генетики,
к. с.-г. н., доцент**

Полтавський державний аграрний університет

Вирощування сої в Україні має важливе агроекологічне значення, оскільки ця культура поєднує високу економічну ефективність із позитивним впливом на стан агроєкосистем. Соя є цінною зернобобовою культурою, яка відіграє значну роль у біологізації землеробства та підвищенні родючості ґрунтів. Соя виступає важливим джерелом виробництва рослинної олії, а також білка і є суттєвим фактором економічного розвитку багатьох держав. У світі, зокрема й в Україні, спостерігається стабільне зростання обсягів її виробництва та споживання. Високий попит на сою та продукти її переробки як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках зумовлює постійне розширення посівних площ під цією культурою. На сьогодні соя належить до найбільш рентабельних культур, які вирощують сільськогосподарські підприємства [1].

Агроекологічна ефективність вирощування сої значною мірою залежить від дотримання науково обґрунтованих елементів технології: правильного підбору сортів, оптимальних строків сівби, норм висіву, систем удобрення та захисту рослин. Особливе значення має контроль забур'яненості посівів, оскільки конкуренція з боку бур'янів призводить до значного зниження врожайності та якості продукції. Сучасні підходи до вирощування сої передбачають впровадження ресурсозберігаючих і екологічно безпечних технологій, зокрема мінімальної обробки ґрунту, використання біопрепаратів, інтегрованого захисту рослин та точного землеробства. Це дозволяє не лише підвищити продуктивність культури, а й зменшити негативний вплив на навколишнє середовище [7].

Добір сортів сої, генетичні особливості яких найбільш повно відповідають агрокліматичним умовам вирощування, є одним із дієвих підходів екологічного землеробства. У сучасних умовах сорт виступає одним із найдоступніших і економічно вигідних чинників підвищення врожайності сільськогосподарських культур.

Тривалий час вирощування сої в Україні було обмежене використанням малопродуктивних сортів, недостатньо стійких до шкідників і хвороб та з низькими показниками якості насіння. Нині, завдяки значним досягненням селекції, створено високопродуктивні, технологічні та стійкі до хвороб сорти, які успішно вирощуються в різних регіонах країни. Водночас рівень реалізації потенційної врожайності кожного сорту значною мірою залежить від ґрунтово-кліматичних умов конкретної зони вирощування та відповідності застосованої технології вирощування його біологічним особливостям [5].

Біологічні особливості сої визначають такі умови, за яких рослини здатні повністю пройти всі етапи онтогенезу, максимально реалізувати свій

продуктивний потенціал і сформувати насіння високої якості. Створення високопродуктивних агрофітоценозів сої потребує належного ресурсного забезпечення технологій вирощування та сприятливих ґрунтово-кліматичних умов. Водночас рівень урожайності сої та її стабільність значною мірою залежать від екологічних чинників, частка впливу яких за оптимальної дії інших факторів може досягати близько 50 % [2].

Визначальним обмежувальним чинником урожайності сої є забезпеченість вологою. У роки, коли спостерігається дефіцит вологи та нерівномірний розподіл опадів упродовж вегетації, простежується чітка залежність між їх кількістю та рівнем урожайності. Водночас сумарна кількість опадів за вегетаційний період не може повністю характеризувати ступінь вологозабезпечення культури. Особливо на початкових етапах розвитку рослин необхідно враховувати запаси вологи, накопичені в ґрунті в осінньо-зимовий і ранньовесняний періоди.

Рівень потенційної врожайності та якість насіння сої значною мірою залежать від суми активних температур, що є особливо важливим для ранньостиглих сортів. Разом із тим надмірно високі температури в літній період за умов дефіциту опадів можуть негативно позначитися на продуктивності культури. Варіації врожайності та якості насіння сої, вирощеної за однакових агрокліматичних умов і стандартної технології, не можна пояснити лише змінами сум температур і опадів за весь період вегетації. Тому аналіз впливу агрокліматичних чинників, особливо лімітуючих, слід здійснювати з урахуванням їх різної значущості на окремих етапах росту й розвитку рослин протягом вегетації [4].

Урожайність сої є узагальненим показником впливу всіх факторів життя на рослину протягом її розвитку. Її рівень формується як результат взаємодії між потенційною продуктивністю культури та її здатністю протистояти несприятливим умовам навколишнього середовища. Тому для досягнення максимально можливого врожаю необхідно забезпечити біологічну узгодженість ознак продуктивності та стійкості, щоб вони найбільш повно відповідали конкретним умовам вирощування. При цьому, слід враховувати теплолюбність культури, її вимоги до природного вологозабезпечення, а також фотоперіодичні особливості як рослини короткого дня [3].

Одним із важливих чинників, що визначають рівень продуктивності сої, є густина стояння рослин та їх просторове розміщення на площі, оскільки культура чутливо реагує на загущення посівів. На ріст, розвиток і формування врожайності сої також суттєво впливає рівень забур'яненості посіву. Забур'яненість посівів негативно позначається на культурі в різних аспектах, однак основні втрати пов'язані зі значним зниженням урожайності та погіршенням якості продукції [6].

У зв'язку з цим питання наукового обґрунтування технологій вирощування сої та оцінки впливу агроекологічних чинників на її продуктивність залишаються актуальними й перспективними напрямками сучасних досліджень.

Отже, раціональне поєднання біологічних особливостей культури з сучасними технологіями вирощування забезпечує не лише високу врожайність, а й сприяє збереженню родючості ґрунтів, екологічній стабільності агроecosystem та сталому розвитку аграрного виробництва.

Список літературних джерел:

1. Білявська Л. Г., Рибальченко А. М. Мінливість господарсько-цінних ознак сої в умовах Лівобережного Лісостепу України. *Scientific Progress & Innovations*. 2019. № 1. С. 65-72. DOI: <https://doi.org/10.31210/visnyk2019.01.08>.

2. Мазур О. В. Адаптивна цінність сортів сої за різних умов вирощування. *Сільське господарство та лісівництво*. 2022. № 4 (27). С. 74–92. DOI: <https://doi.org/10.37128/2707-5826-2022-4-7>

3. Рибальченко А. М., Ісаков Р. Р. Оцінка стійкості до хвороб, урожайності та якості насіння сучасних сортів сої. *Scientific Progress & Innovations*. 2025. № 28 (4). С. 57-64. DOI: <https://doi.org/10.31210/spi2025.28.04.08>

4. Рибальченко А. М., Ісаков Р. Р. Оцінка сучасних сортів сої на стійкість до посухи. *Хімія, біотехнологія, екологія та освіта: збірник матеріалів ІХ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (м. Полтава, 15-16 травня 2025 р.). Полтава, 2025. С. 307-310.

5. Рибальченко А. М. Особливості формування сортових ресурсів та урожайності сої в Україні. *Scientific Progress & Innovations*. 2022. № 3. С. 18-25. DOI: <https://doi.org/10.31210/visnyk2022.03.02>

6. Федорук І. В., Хмелянчишин Ю. В., Городиська О. П. Особливості росту і розвитку рослин сої залежно від сорту та елементів технології вирощування. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. 2020. Вип. 33. С. 54-61. DOI: <https://doi.org/10.37406/2706-9052-2020-2-7>

7. Шовкова О. В., Шевніков М. Я., Міленко О. Г. Особливості формування насінневої продуктивності рослинами сої залежно від елементів технології вирощування. *Наукові доповіді Національного університету біоресурсів і природокористування України*. 2020. № 2 (84). С. 167–175. DOI: <https://doi.org/10.31548/dopovidi2020.02.015>